Jacobi Vimpfelingij Schletſtattenſis Theoſophi Oratio de ſancto ſpiritu.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

H

Ringmannus Phileſius,inclyto ac generoſo,d,Philippo de Duno baroni in lapide ſuperiori ſummę ædis Argentinen.prępoſito digniſſimo.S.P.D.

Clariſſime pater,cum non ſolum ex Ariſtotelis ſentẽtia ſed aliorum etiam conſenſu pręceptoribus ſecũdum deos maxima debeãtur, meum ſtudium eſt quia gratiã parem eis reddere nõ poſſum,illorum ſaltem monimenta ſinglari amore cõplecti,uenerari, alijs cõmunicare& quibus poſſum laudibus extollere. Sciunt qui mei noticiam habent omnes,ꝙ libenter de Fabro Stapulenſi, & ipſo Forolinienſi Fauſto inſtitutoribus meis,altero celebri philoſopho,altero poeta inſigni,utroꝗ apud Pariſienſes florentiſſimo loquar. quã illorum õmia admirer quam collaudari ſoleam.Neꝗ id quidem iniuria.Quis enim talium uirorum opera non laudet, non extollet? Dicam minus remotum aliquid Vuimpfelingus quoꝗ doctor meus Germanię illuſtrator quicquid procudit (ſemper autem uelut aphrica aliqd noui parit)illud omne ſuſpitio & ita extollo ut nihil magis, atꝗ hoc ipſum merito. Nã quis non ſuſpiceret, quis nõ extolleret,quis non admiraretur? librum cui Iſidoneo titulus eſt de recta iuuenũ inſtitutione,elegantias lingue latinę, epitomã in rhetoricam,tres libros elegiaco carmine ſcriptos de uirginis marię triplici candore, librum de ĩtegritate cum eius apologetico,& quem de frugalitate cõtra prębendoſos conſcripſit, epitomã quoꝗ rerum Germanicarum, eum etiam librum qui inſcribitur adoleſcentia. Item apologiam illam pro re publica chriſtiana, & que de Germania ornatiſſime ab ipſo ſcripta ſunt. Pręterea in eccleſiaſticas cautiones annotamenta atꝗ epitomã in quattuor euangeliſtas.ut taceam uarias oratiões ut epiſtolas, ut poemata,ut hiſtorias, ut ſoliloquium ad honorem Germanorũ principum & procerum ſcriptum, ut officia de compaſſione marię,ac ſponſo eius Ioſepho,ut

ſtatuta ſynodalia iuſſu Baſilieſis epiſcopi ex ſacris cano
nibus cōportata,ut id genus innumera aliaprętereaṁ.
Hæc inquam & ſic eiuſmodi cætera infinita quis do
ctiorum hominum non amplecteretur? quis non lauda
ret? extolleretq;. Ergo ut tandem ad ea ueniam quę uo=
lebam dicere, factum eſt reuoluendo libros ab ipſo con
ſcriptos ut inter multa digniſſima quandam orationem
olim Heidelbergę de ſancto ſpiritu habitam nondum
impreſſam inuenirē quam in lucem dare placuit ſub tui
nominis ſplendore Quod exiſtimauerimus tuę clemen
tię non poſſe nō placere qualecumq; hoc cum & ipſum
Vuimpfelingum & reliquos eruditos omnis magnifa=
cias Id cum ex alijs multis tum ex eo liquet, quod illi(ut
ipſe nobis retulit) & Io. Keiſerſbergio eximio theologo
pridem ad menſam tuam inuitatis ſummam humanita=
tem oſtēderis, quod manſuetus, quod affabilis, quod hi
laris, quod comis nobiliſſimus ipſe comes aſſederis, nō
ſupremo loco (qui tibi ob generis claritatem, & notabi=
lem ſtatus excellētiam iure debebatur) ſed quemadmo
dum apud Brachmanas Indię ſapientes fieri ſcribit Phi
loſtratus, ut ſine delectu diſcumbant, nullum regi pręci
puum locū aſſignātes, ita in inferiore loco humilis qua=
ſi illorum miniſter diſcubueris. Vnde profecto intelligi
datur te famigeratiſſimi tui parentis humilitatē ac mo=
deſtiā, ſicut & iuſticiam, conſtantiam, integritatem, cęte
raſq; uirtutes ſtrenuiſſie (ut generoſam prolem decet)
imitari. Accipe ergo bono animo & ſerena frōte hāc ora
tionē, ipſum Vuimpfelingū ac cęteros qui bonas amant
literas amaturus, tuoq; ueluti Achillis clipeo protectu=
rus Vale eccleſię decus Argen. K. Septembris. Anno ſa
tis ſupra ſeſquimilleſimum ſexto.

SERMO .I.VV.DE SPIRITV SANCTO AD indytam uniuerſitatem Heidelbergenſem.

q Valiter expectabitis P.ampliſſimi mihi coram inſigni cetu ueſtro copiam dari dicendi de ſpiritu qui carneus & animalis ſum ? de ſpiritu ſancto qui fœdus & immundus ſum ? de ſpiritu dei qui terreſtris homo ſum, & quonā pacto egoipſe de me tantū ſperare poſſem, niſi me cū diuo Gregorio dauidica potiſſimū conſolaretur lyra, de optimi maximi gratiam de ſeſe loquentibus minime defuturā his uerbis aſſeuerāſ dominus dabit uerbum euangeliſātibus uirtute multa, Neq; enim facile eſt loqui de procedente ineffabiliter a patre & filio, ſpiritu, de tertia benedictiſſimę trinitatis perſona, de uiſibili inuiſibiliq; eius miſſione in terras, de pleno ardoris hodierno in chriſti diſcipulos aduētu. nō inquam facile eſt loqui de ſpiritu qui patris & filij nexuſ eſt, amor eſt, charitas eſt, qui inſtar amoris liberaliſſimi mutuęq; charitatis procedit, qui amborū unitas eſt, amplexus, donum, datū, paracletus. fons uiuus, ignis, charitas, ſpiritualis unctio dextrę dei digitus, in labore requies, in eſtu tēperies, in fletu ſolacium, & deniq; optimus magiſtrorum. Hic eſt ille metus, hec eſt animi mei trepidatio, dum hinc arduiſſimi negocij magnitudinem, atq; illinc uirium mearum imbecillitatē conſidero, quid mirum ſi uerear, ſi expaueſcam. Verumtamē credens me nō mediocriter adiuuari in ea re poſſe deuotiſſimis precibus ueſtris preſtantiſſimi.p. ueſtram ſingularem modeſtiam & ſummam in me humanitatem obſecro. ut me qui ex proprijs meritis nihil impetrare poſſum, integerrimę pudiciſſimęq; dei genitrici marię, ueſtris interceſſionibus cōmendatum efficere dignemini, dulciſſimam Gabrielis ſalutem ore animoq; repetentes. Aue. g. ple.

Non expectetis ampliſſimi patres quod multa loquar
de ineffabili Trinitate, de ſpiritu a patre filioq; mirabili-
ter procedēte, hoc unum mihi ſatis ſuperq; fore putaui,
domeſticas & familiares pro qualicumq; noſtrarum uir
tutum incitamēto tandem exhortationes attuliſſe. Tan
ta uero noſtrę fidei arcana peritioribus committo, qui
de ſummis & difficillimis rebus ęque ac de minimis at-
q; mediocribus per ingenij ſui uiuaciſſimū acumen diſe
rere poſſunt. Ego diuo Bernardo conſentiens, perſona-
rum pluritatem, in unitate eſſentię. ipſamq; eſſentię uni
tatē in pſonarum pluralitate, ſcrutari temeritatem, cre-
dere pietatē, nouiſſe eternam uitam arbitror, ea nō que
rere ſed credere, non uenari, ſed ſincera fide complecti
laudabile eſt. Innitentes igitur dumtaxat, chriſtianę reli
gionis fidei, conſtanter credimus atq; profitemur, tres
eiuſdem naturę hypoſtaſes, ab una duas, a duabus unā
(de qua ſermo) ineffabiliter ꝓcedere mirabiliterq;. Hęc
eſt noſtra baſis, hęc eſt hypotheſis quo ad id aſtruendū
poſſit attinere, nihil dictu opus eſt, ne ubi ad cōfirmādā
arduiſſimę rei profunditatem, argumentationes necte-
re ſtuduerimus, non tam ineffabili primę ueritati, quam
infirmis & debiliſſimis perſuaſionū iudicijs fidem prębe
re uideamur. Nulla reſtabit euacuatę fidei merces, & q
nos tantillis probationum contextibus inniti deprehen
derint, paulo momento impulſos eſſe rati, perpetuo ca-
tholicam fidem ipſiq; adherētes ludibrio deputare poſ
ſent, qui corde ad iuſticiam credimus & ore ad ſalutem
tres confitemur increatę formę ac naturę perſonas, & il
lam quę a duabus concordi uolūtate procedit, hodie in
apoſtolos chriſti, auidos & expectantes, uiſibilius indi-
cijs celo delapſam apparuiſſe, dū enim cōplerētur dies
pentecoſtes ideſt quinquagenę a reſurrectione. erant
pariter in cęnaculo mōtis ſyon (ubi cœna dominica pau
lo ante peracta fuerat) diſcipuli fere cētum uiginti utri-

uſq; ſexus congregati in oratione perſeuerantes,& pro miſſionē ſancti ſpiritus expectātes. tum demum factus eſt de celo repente,ideſt de aere ſonus,tanq; aduenie̅tis ſpiritus ideſt flatus uehemētis,ut tanquam nota ſit ſimilitudinis,ac ſi diceretur,uenit ſpiritus in ſimilitudīe uenti uehementis,aut reuera ſpiritus ſanctus dicitur uehemens, quaſi uehens nos a mente, & a mentis affectibus alienans,uel quaſi ue adimens ideſt eternam damnationem auferens,uenit in ſono ad terrendum rebelles, uenit in flatu qui ab interiori procedit aduiuificandum deuotorum affectus.Et repleuit ſonus ille aut ſpiritus,uniuerſam domum ubi erant ſedentes, dominicę aduc iuſſionis memores.Sedete in ciuitate quoaduſq; īduamini uirtute ex alto.hęc etenim dona non niſi in unum cōgregatis per conſenſum & ad ſuperiora ſubleuatis per deſiderium prouenire potuerunt.Et apparuerūt illis diſpertitę linguę,tanq; ignis ideſt radioli ignei,in modum linguarum, inſidentes capitibus ſingulorum. Nec ab re ſpiritus in igne uiſus eſt,quoniam ab omni corde quod replet,frigoris torporem excutit,&in eternitatis ſuę deſiderium accendit,deus noſter ignis cōſumens eſt, quam diu in nobis ſunt quę conſumi digna ſunt, cum aūt conſumpta fuerint,iam nō erit ignis cōſumēs,ſed illumināș Profecto ſicut ignis geminam naturā habet, quoniā & lucet & urit,ſic & ſpūs lucet iuſtis,& peccatores incēdit Adde q̄d ſeptem ſpiritus paracleti munera,naturalibus ignis condiciōibus aptiſſime demonſtrant.Spiritus em̄ ſanctus inſtar ignis,dono timoris purgat,pietate liquefacit,ſcientia decorat,fortitudine cōſolidat,p̄ conſilij donum eleuat,munere intellectus illuminat, & ipſa demū ſapientia dulcorat,ſicq; repleti ſunt om̄es ſpiritu ſancto & uarijs ceperūt loqui linguis.Eam ſuorum munerū diſpenſationem ſiue phylonis ſiue ſalomonis uaticinium iampridem explicauit.Spiritus domini repleuit orbem

terrarum & hoc quod continet omnia(homo ſcilicet cũ omnibus creaturis cõuenientiã habens,& propter quẽ omnia facta ſunt)ſcientiam habet uocis, ideſt linguarũ, Ac ſi diceretur,ſpiritus ſanctus terrarum orbem replẽs diſcipulis dedit ſciẽtiam linguarũ, ut omnium gentium linguis loquerẽtur. Tunc ẽm eccleſia in una tãtum gen te erat, cum autem loquerentur omnium linguis,pręſe ferebant,quod eccleſia creſcendo per om̃es gentes, om nium linguis locutura eſſet,quia iam eccl̃ia linguas om nium habet.Nec inficias ibo,qui in igneis hodie linguiſ ad iudicãdã gratię propagationẽ per doctrinam, ſpiritũ hauſerunt, eos nihilominus pauloante die reſurrectio= nis in flatu,eũdem ſpiritũ accepiſſe,q̃bus dictum eſt. Ac cipite ſpiritũ ſanctum quorũ remiſeritis peccata remit= tunt̃ eis. &c̃. Tũ fateor ad relaxãda facinora & peccata hodie ad diſſeminandũ in uniuerſas gẽtes euangelium chriſti ſpiritum ap̃los accepiſſe. Quanq̃ & Hieronymo quoq̃ placet ante paſſionẽ ad purgandũ & ad faciendũ miracula,q̃ñ ad prędicandũ ſunt miſſi,& dictum eſt eis. Egros ſanate,dęmones eijcite,mortuos ſuſcitate datum eis eſſe ſpiritũ ſanctũ.Ego(ĩquit Hieronymus)audacter pronuntio ap̃los ex eo tp̃e quo crediderũt dño, ſemper ſpiritũ habuiſſe,nec abſq̃ gr̃a ſpiritus,ſigna facere potu iſſe,ſed eum ꝓmodulo atq̃ menſura recepiſſe. quẽ ſane cõſtat,non uiſibiliter ſolũ,ſed & Inuiſibiliter effundi. uiſi biliter in quintuplici ſpecie datus ẽ.In colũbę ſpecie ſup chriſtũ baptiſatũ,in nubis lucidę ſpecie ſup chriſtũ trãſ= figuratũ,in flatu q̃ñ (ut meminus) ſaluator ĩſufflãdo ſp̃m paſchę die dedit,poſtremũ in gemina ignis & linguarũ ſp̃e hodierna luce palã apparere dignatus eſt Inuiſibilit̃ q̃q̃ mittit̃,cũ ad ſc̃tificandã creaturã caſtis q̃buſq̃ mẽti= bus illabit̃,cumq̃ noſtros aĩos inuiſibili clementer illu= ſtrat potẽtia,id in nobis efficiẽs ut declinãtes a malo faci amus q̃d bonũ eſt,tametſi aũt diuiſiões gr̃aꝝ ſunt idẽ tñ

ſpiritus,qui ad declinandum a malo,tria in nobis cõpun
ctionem ſcilicet ſupplicationem & remiſſionẽ operatur
initium omniũ reuertendi ad deum penitẽtia eſt, quam
ſine dubio ſpiritus operatur, non noſter, ſed dei, idq; &
certa ratio docet & confirmat auctoritas.Quis enim cũ
ad ignem uenerit algens & fuerit calefactus, dubitabit
in ſe ab igne ueniſſe calorem quem habere non poterat
ſine illo?Sic ergo qui prius in iniquitate erat frigidus,ſi
poſtmodum feruore quodam penitentię accendatur,
alium ſibi ſpiritum(qui ſuũ arguit & diiudicat)non du
bitet adueniſſe.Habes hoc & in euangelio, ubi cum lo-
queretur de ſpiritu,quem accepturi erant credentes in
eum,ille inquit arguet mũdũ de peccato. Sed quid pro
deſt pœnitere de culpa & non ſupplicare pro uenia? ne
ceſſe eſt ut hoc etiam ſpiritus operetur, dulcedine qua-
dam ſpei replens animũ, per quam fiducialiter poſtules
nihil heſitans.uis ne?oſtendam tibi etiam hoc opus eſſe
ſpiritus ſancti,utiq; dum adeſt ille,tale aliquid in tuo ſpi
ritu nõ inuenies,deniq; ipſe eſt in quo clamamus abba
pater,ipſe eſt qui poſtulat pro nobis gemitibus inenar-
rabilibus.Et hęc quidem in corde noſtro,quid autem in
corde patris. Sicut in nobis interpellat pro nobis, ita in
patre delicta donat cum ipſo patre. Aduocatus noſter
apud patrem in cordibus noſtris.domīus noſter in cor-
de patris.Itaq; quod poſtulamus idem ipſe donat,q do-
nat ut poſtulemus,& ſicut nos erigit pia quadã fiducia,
ita deũ inclinat ad nos magiſ pia miſericordia ſua,ut aũt
prorſus ſcias quod peccatorũ remiſſionẽ ſanctus opat̃
ſpũs.auſculta qd olim audiuerãt apoſtoli.Accipite ſpiri
tum ſanctũ quorum remiſeritis peccata remittũtur eis,
porro ad faciendum bonum quid in nobis.S.S.opatur,
profecto monet & mouet & docet,monet memoriã,ra-
tionem docet,mouet uoluntatẽ, In his enim tribus tota
cõſiſtit anima.Memorię ſuggerit bona in cogitatiõibus

ſanctis, atq; ita ignauiam noſtram torporemq; repellit qua de re quoties huiuſcemodi boni ſuggeſtionem ſen ſeris in corde tuo, da honorem deo, & exhibe reuerenti am ſpiritui. Si cuius uox ſonat in auribus tuis, ipſe nanq; eſt qui loquitur iuſticiam, & in euangelio habes, quia il le ſuggeret uobis omnia quęcunq; dixero uobis Aduer= te quid promiſerit, ille docebit uos omnia, dixeram eñ quia docet rationem. Multi ſiquidem mouētur ut bene faciant, ſed minime ſciunt quid agendum ſit, niſi aſſit de nuo gratia ſpiritus ſancti; & quam inſpirat cogitatiōem doceat in opus proferre, ne uacua in nobis ſit gratia dei ſed quid ? ſcienti bonum & non facienti peccatū eſt illi. propterea non ſolum moneri & doceri, uerumetiā mo= ueri & affici ad bonum neceſſe eſt, Abeo utiq; ſpiritu, q adiuuat infirmitatē noſtram, qui affectum atq; uolunta tem (ut dixi) mouet & excitat, per quem in cordibus no ſtris effunditur charitas, quę eſt bona uoluntas, itaq; cū ſic adueniēs ſpiritus totam poſſederit animā ſuggeren= do, inſtruendo, afficiendo, loquens ſemper in cogitatio nibus noſtris, ut audiamus, & nos quid loquatur in no bis dominus deus, rationem illuminans, uoluntatem in flammans, & non tibi uidetur, quia totam domū imple= uerint diſpertitę linguę tanquā ignis. Nam in his tribus paulo ante dictum eſt animam conſiſtere totam. At for= te puſillanimis dubitas tibi unq; ſpiritum ſanctum adue niſſe, eiuſq; pręſentiam corporalium ſenſuum cogitati= one uenaris, Erras, non recte ſapis, nō tibi uidetur, quia coloratus non eſt, nec auditur, quia nō perſonat, neq; ta ctu depręhendis, quoniam palpabilis non eſt, ſed inuiſi biliter atq; inſenſibiliter intima tui pectoris arcana pe= netrat, qui ubi uult ſpirat, & uocem eius audis ideſt ſug geſtionem & ſanctę cogitationis immiſſionem percipis, at neſcis unde ueniat aut quo uadat, quam obrem? quia incōpręhenſibilia iudicia eius & inueſtigabiles uię eius

Si inueſtigabiles uię eius,quęris unde illum adeſſe no⸗
uerim.nempe ex motu cordis intellexi pręſentiam eius
& ex fuga uiciorum, carnaliumq; cõpreſſione affectuũ
aduerti potentiam uirtutis eius, & ex diſcuſſione redar
gutioneq; occultorum meorum admiratus ſum ꝓfun⸗
ditatem ſapientię eius,& ex quantulacũq; morum meo
rum emendatione expertus ſum bonitatẽ manſuetudi⸗
nis eius,& ex reformatiõe atq; renouatiõe ſpiritus mẽ
tis meę,percepi utcumq; ſpeciem decoris eius,& ex cõ⸗
tuitu omnium horum ſimul expaui multitudinẽ magni
tudinis eius,Primis eccleſię temporibus, cadebat ſuper
credentes ſpiritus ſanctus,& loquebantur linguis quaſ
non didicerãt,quomodo ſpiritus.ſ. dabat eis ꝓnunciare.
ſi ergo per tanta miracula nõ fiat modo in nobis teſtimo
niũ p̃ſentię.S.S.unde fit? unde cognoſcit quiſq; accepiſ
ſe ſe ſpiritũ ſanctũ?Interroget cor ſuũ.Si diligit frẽm,ma
net cor dei in illo,uideat&probet ſeipſum coram oculis
dei,uideat ſi eſt intra ſe dilectio pacis & unitatis,& dile⸗
ctio eccleſię toto terrarũ orbe diffuſę. Ergo ſi uis noſſe
quia accepiſti ſpiritũ ſanctũ.Interroga cor tuũ.ſi eſt dile
ctio in te fratris,ſecurus eſto, nõ poteſt dilectio eſſe ſine
ſpiritu dei, qm̃ Paulus clamat,charitas dei diffuſa eſt in
cordibus nr̃is,per ſpũm ſanctũ qui datus eſt nobis. At ſi
fratrẽ tuũ odio ꝑſequeris, ſi p̃teritorũ facinorũ uolupta
te caperis,ſi offenſam ex aĩo nõ prorſus depuleris,ſi mũ
di huius illecebris omĩno adhuc cohęreas, ſpũm ſanctũ
te nõ exiſtimes recepiſſe,ſpiritus te fugiet,nõ ſecus quã
lupum ſibi inimiciſſimũ blanda fugit ouis, & ſimplex ac
cipitrẽ columba Venerandi patres magiſtriq; in chriſto
ſemꝑ obſeruãdiſſimi, ſi nobis fraterna defuerit charitas
deerit q̃q; ſpiritus, ſi ſuffragia cõſilia aut uota unquã in
nr̃a republica ex iniqua mẽtis affectiõe,inuidia, morbo
uindictę,p̃ſtamus,longe a nobis eſt ſpũs,ſi nos in re pri⸗
uata,damnũ unius aſſis aut dipondij uehemẽcius angit

atq; ſollicitat, quã.xxx.librarum iactura, quę attinẽt ad rem publicã, ſi dolemus aliũ quempiã competitorẽ, ad dignitatẽ officium & ſtatum quẽuis eſſe prę nobis ſub limatũ, abijt iam dudum a nobis ſpũs, ſi ſit mutua burſa rũ aut collegiorũ infamatio, ſi dolo uel ĩſidijs abducunt ſcholaſtici, & a ſuis ad quos miſſi fuerant magiſtris falla citer abſtrahuntur, ſi ſupprimunt quas ſecum afferunt literę cõmẽdaticię, charitas in nobis non eſt, ſpiritus de eſt, ſi nos alterius burſę collegij uel uię aut pręceptores aut diſcipulos odio proſequimur, ſi de noſtris rebus & negocijs coram laicis cõtendimus, fraterna charitas ex= tincta eſt, fruſtra in nos hodie uenturus expectat ſpiri= tus, Si inſidiamur alienę diſciplinę, ſi a gradibus dignos repellimus, ſi minus accomodatos ĩpi iuriſiurãdi imme mores ꝓmouemus, ſi ea temere aſpernamur ſtudia quę nos inopia quondam pręceptorũ non didiciſſe in conſci entia dolemus, ſi angimur & excruciamur alium id for te ingenio & ſtudio ſuo conſequi, quod nobis non licuit unquã, ſi ex arrogantia & deſiderio cęteros opprimẽdi ſcholaſticis ſemper nitimur clamoribus, uictores appa= rere, euanuit a nobis dilectio fratrum, ſpiritus uti non ineſt ita nec; inerit, ſi non accurate intenderimus diſci= pulorum utilitati & ſaluti, qui noſtrę fidei a parentibus uel amicis unice crediti ſunt & fideliſſime cõmendati, ſi nõ in primis uniuerſę grãmaticę finem in elocutionẽ ui delicet latinę linguę) eos exercere curabimus, ſi innocẽ tes & inexpertos ſcholaſticos noſtrę curę cõmiſſos, ſini mus fere quotidie ad fontes, ad nemora, ſaltuſ euagari, non ſine turpi nota gymnaſij noſtri, non ſine tpis amiſſi= one, quo nil precioſius, non ſine magnis ſumptibus, pro qbus dies & noctes parentũ ſudor ꝑ tota corpa diffũdit nõ ſine ſtudij negligẽtia & ſũma lrarũ diſtractõe, taceo de puerſis moribus, de leuitatibus in ꝟbis, ĩ ueſtibus, in capillis, in ĩceſſu, taceo de inſolẽcijs, diurnis nocturniſq;

clamoribus, Arborum inciſionibus principi noſtro mi-
nime gratis, Taceo de rixis, ludis, laſciuijs, luxurijs, ebri
etatibus & pudendis eructatiōibus, quas uicini audire
poſſunt. Taceo ꝙ de hijs tam pudendis & crebris enor-
mitatibus loquuntur laici, loquuntur prelati, loquunt̃
principis noſtri officiales, ſi illis de abſentibus loqui li-
cet, an ego apud preſentes tacebo? o noſtre literarie rei
pub. capita, o preceptores, o magiſtri quouſq; ſinitis ef-
frenes ac indomitos diſcipulos, laxis habenis quocūq;
cupiunt per auia diſcurſare? Mittebant̃ olim ad uniuer
ſales academias, procerū & ciuium filij, ut illic cum bo-
nis literis preclaras uirtutes bonoſq; mores & amabilē
diſciplinam apprehenderent, o quā turpe erit uniuerſi-
tatibus & uniuerſitatum primoribus, ſi incuria ſua nūc
aſſueſcant adoleſcentes, inhoneſte ac turpiter more ſa-
tellitum & bella ſectantium ueſtiri, arma gerere, noctu
uagari, laicos inuadere, vulneribus afficere, aut uerbis
& acclamatiōibus laceſſere, ſcortari, blaſphemare, inglu
uiem ſequi, conciones & rem diuinam floccipendere, nō
oportebat ꝓpter hos mores addiſcēdos ſumptus apud
exteros facere, poterant enim hij mores in patria apud
triuiales ſcholas (quas bacchantrias uocant) facile in eis
plantari. Cauete ne olim diſcipuli adultam etatem nacti
cum ſpiritus ſancti gratia eorum conſcientias tetigerit,
ut de hijs adoleſcentie moribus erubeſcant, & uobis ma
ledicant, ꝙ ſue ignorātie, ſue temeritati, ſue precipiti laſ
ciuie nullos auctoritate ueſtra frenos impoſueritis, cum
potuiſſetis & reuera debuiſtis. Ad hunc uenerabilē ce-
tum loqui iuſſus ſum, de noſtris ergo negocijs, in qbus
quotidie uerſamur, cordi fuit afferre ſermonem. Non
loquimur laicis, non ſatellitibus, non beguttis, ad mag-
nos totius academie principes, burſarumq; & collegio-
rum rectores uerba noſtra flectūtur, fruſtra docet̃ prin
ceps, quo pacto ſilentium in cœnobio ſit obſeruandum

fruſtra docetur lanius aut cupidinarius, quemadmodū philoſophicę paleſtrę & bonis doctrinis & egregijs moribus ſint inſtituendę, fruſtra mercator profecturus in angliam, quemadmodū ſalutiferis res publica legibus & pręceptis ſit adminiſtrāda, fruſtra ſatelles, quomodo begutte omni hebdomada euchariſtiā ſumenti, mortalia in primis crimina cauenda & ad malum illectrix hominum frequētia monachorumq; & pręcipue fratrum mendicantiū ſepta longe ſint fugienda, fruſtra docetur begutta, ut neminem concuciat, nulli calumniā inferat, proprijſq; cōtenta ſit ſtipendijs. Nobis hic ſermo factus eſt. Noſtra iam & philoſophica uita ut in melius reformetur elaborandum eſt. Sed quid loquar ad uos relligioſi fratres? Sedetis hic ante oculos noſtros, uos inquam non uidere non poſſumus, uiſi me ut ſaltem aliquid uobis dicam impellitis. Non uos credite ſpiritus ſancti gratiam aſſecutos, ſi mox ut primas uix iam philoſophię in extremis oris literulas appręhenderitis, ad ueſtras cellas reuertamini. non ideo habetis ſpiritum ſanctum qa ſyllogiſmorū poteſtates & modalium oppoſitiones. aut Alexandrina impedimēta & uere impedimēta uobiſcū aſportatis. Non eritis utiles conuentibus & monaſterijſ ueſtris, non poteritis predicare, non pręſtare conſilia in caſibus conſcientię, non ad ſpiritualis uitę incremētum fratres hortari, non diuinā laudem augere, ſi forte per ſtrepentium uniuerſaliū atq; prędicamentorū differentiam, ſolum iactabitis uos ſcire, ſi in demonſtrationibus de genere in genus deſcendere noueritis, non ideo conceſſum eſt in exercitio ſpirituali aſcendere de uirtute in uirtutē, ut uideatur aliquādo deus deorum in ſyon. Nō intra uos fratres manebit ſpiritus reuerſos, ſi nō (quoad fieri poteſt) oportune ſacrarū adiumento literarū (quas hic imbibiſtis) inueteratis ueſtrorū monaſteriorū abuſibus contra ueneritis. Quippe ſi nō id effeceritis, ut par

rochŷs quas incorporatas poſſidetis,ꝑ ſalute ouiū (pro qbus chriſtus ſanguinē ſuum effudit,& ob quas paſcē das hodie ſpūs apoſtolis innotuit) honeſti & docti ple bani pręficiant,ne de cętero impericiores aſſumātur, q cum ſe modicis & tenuioribus ſinant ſaciari emolumen tis,nō opus eſt uereri ut ad maiora uos in dies ſtipendia urgeant ſuperoganda.Non placet deo cœnobiorū in re bus tpalibus opulentia,ſi pauperes qui labore ſuo tem poralia miniſtrant,cœleſtis cibi fame cōficiantur,nō pla cet deo(mihi credite)frugum,bacchi,cenſuū, accumula tio,ſi chriſti pauperibus nihil aut parum erogetur, ſi cū abbas delicatiſſimis ſeſe quibuſuis eſculentis per inglu uię oppleuerit,fratribus diei&eſtus pondera perpeſſiſ dies & noctes canentibus modica ſolū & ſualentia forſan anteferātur oua,Inde fit,ut quod honeſtati detractū eſt,& a ſudoribus pauperū ſine miſericordia extortum, uel in caballos & palefredos principū,aut equiferos, ſo nipedes,dextrarios,ſpadices, ſuccuſarios uel in moloſſos eorum,panuagos.leporarios. odoriſequos, laconicos,aut leuerarios abundāter effundi neceſſe eſt, ut q̄d non capiunt chriſti pauperes,& eccleſiarū rectores, deuorent uenatici principum canes,& quod ex decimis& cenſibus anniuerſarŷſq; eccleſiarū abſtrahitur, in uena tores,in currus, & nobiliū magnatorumq; ueredos copioſiſſime impendatur,& quod amicis negatum fuerat emulis & perſecutoribus ueſtris liberaliter pręſtetur, Non ita Bernardus uixit,quē uos urę religionis nō minimū abbatem ſępe gloriamini.non congeſſit auri pondera mille,nō inſedit gradario,decem equitum ſplendo re comitatus.nō auream torquem in collo geſtabat, nō ex decimis paſſim granaria & omne penu repleuit, plebanis ipſis uix tandē feces atq; infecundas paleas relinquens,non collegerat de ꝓuentibus immenſos aceruoſ munificentiam in pauperes & monachos ſuos nō exer